

Het verleden moet geen praatjes hebben

Gaat het wel goed met het Nationaal Historisch Museum in oprichting? Afgelopen week borrelde er ongenoegen op over dit prestigieuze project. Twee ex-burgemeesters van Arnhem, waar het museum moet komen, hesen de stormbal omdat de oorspronkelijke plannen zijn verlaten. Het NHM wordt niet langer gekoppeld aan het Openluchtmuseum, de historische canon van Frits van Oostrom wordt losgelaten, en ook het gedroomde gebouw van architect Francine Houben gaat niet door. Ex-burgemeesters boos, Kamerleden boos, want zij hadden er hun zegen aan gegeven (zie vk.nl/geschiedenis). Bedenker Jan Marijnissen wil dat de hele procedure overgaat. 'Er is geen rationeel argument voor Arnhem meer.'

Klein leed op de paar kilometer tussen Rijnsoever en het bos van het Openluchtmuseum, dat vreest voor zijn toeschouwersaantallen? Misschien. Ik sprak een van de ex-burgemeesters, de heer Scholten. Die meent dat de twee aanstormende directeuren van het NHM, Byvanck en Schilp, niets met het Openluchtmuseum te maken willen hebben. 'Ze willen zich losmaken van de canon, en van de plek.' Een plausibele gedachte. In elk geval algemeen directeur Erik Schilp lijkt me weinig ophebben met het Openluchtmuseum.

Schilp zwaaide tot voor kort de scepter over het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen, laten we zeggen de visserijvariant van het Openluchtmuseum. Hij stapte

De gewone geschiedenis is razend populair

daar een paar jaar terug binnen met een geloofsbelijdenis, niet voor niets 'de afrekening' geheten. Daarin liet hij van zijn eigen Zuiderzeemuseum weinig heel.

Het Zuiderzeemuseum, met zijn vissershuisjes, palingrokers, strooien daken en overige ambachten - dat was oubollig, een fictieve wereld die in 1932 stil was blijven staan. Sterker, het museum was de erfgenaam van een idee over volkscultuur dat na de oorlog omstreden is geworden als een soort tastbaar *Blut und Boden*. Lezers van Voskuils *Het Bureau* kennen de discussie.

Maar het is toch een curieus idee als een nieuwe directeur zijn eigen museum zo de grond in praat, en zijn bezoekers 'historisch escapisten' noemt. Vandaar misschien dat hij zijn aandacht in de twee jaar directeurschap vooral besteedde aan moderne kunst.

Schilp ging nog een stap verder. Eigenlijk vindt hij de hele geschiedenis niks. Op billboards waar hij zijn visie uiteenzette, stonden een paar zinnen die ik u niet wil onthouden. Dat begon met 'iemand die het over vroeger heeft, gaat snel vervelen'. Interessant uitgangspunt voor een directeur van het Nationaal Historisch Museum. En dan: 'Het verleden alleen heeft geen betekenis. Het moet die dus verdienen. Het moet zich

bescheiden opstellen en niet teveel praatjes hebben.'

Het verleden moet geen praatjes hebben - dan is het plotseling niet meer zo onschuldig in Enkhuizen en zitten we midden in het even branderige als hooglopende debat over de nationale geschiedenis en identiteit. Het gaat niet over toen, het gaat over nu. In 2003 leek het simpel, toen Jan Marijnissen vond dat Nederland zijn eigen geschiedenis niet kende.

Dat manco zou worden gevuld met een Nationaal Historisch Museum. Leuk idee, tot al vlot bleek dat je met pogingen om de kern van de Nederlandse geschiedenis te benoemen op een bermbom trapte. Frits van Oostrom kan erover meepraten, die moest al zijn diplomatieke gaven inzetten om zijn historische canon tot een goed einde te brengen. Staatssecretaris Timmermans zei het mooi in zijn 4-mei-rede. Wij weten vrij precies wat onze nationale identiteit is, zolang maar niet gevraagd wordt die onder woorden te brengen.

Toch is dat wat je van zo'n Nationaal Historisch Museum verlangt. Anders hoeft je er niet aan te beginnen. De nieuwe directeuren Byvanck en Schilp kozen vooralsnog de gemakkelijke weg. De bezoekers mogen het zelf uitzoeken, is de boodschap, verborgen achter modieus gepraat over nieuwe informatiedragers en interactiviteit. Impliciet is de boodschap: onderwetse geschiedenis, dat is top-down, autoritair, nationalistisch en vervelend.

Het lijkt allemaal nogal op de onderwijs crisis. Uit pure onzekerheid heeft een fors deel van het onderwijs Montessori omhelsd. Maak zelf maar uit wat je wilt leren. De kennis verandert immers zo snel, en de leerlingen willen het niet meer op de oude manier - dat zijn ook de argumenten van Byvanck en Schilp. Op zo'n billboard in Enkhuizen stond: 'Elke persoon kleedt het verleden volgens eigen principes, bedekt het met de eigen huid.'

Als dat de boodschap wordt, vraag ik me af wie zit te wachten op een Nationaal Historisch Museum. Ik was zondag voor veldwerk in Enkhuizen en zag hoe dagjesmensen zich 'escapistisch' vermaakten bij de palingrokerij en de smidse. Interactiviteit was troef met kinderen die klompbootjes bouwden en die zich enthousiast in klederdracht hesen.

Intussen zijn de canons niet aan te slepen (zie entoen.nu). Ik heb op 4 mei nog nooit zo veel vlaggen halfstok gezien als dit jaar. Het programma *Andere Tijden* is razend populair. Allemaal gewone, rechttoe rechtaan geschiedenis. Dat nieuwe Nationaal Historisch Museum hoeft echt niet volgens de historische canon te worden ingericht. Dat heeft Frits van Oostrom inderdaad zelf gezegd, de canon is een didactisch, geen museaal concept.

Maar hij zei er nog wat achteraan. 'Dan moet je wel iets anders hebben.'

Martin Sommer (1956) is chef van de Haagse redactie. GemengdeBerichten@volkskrant.nl